

Stručni rad

ODGOVORNOST NASTAVNIKA PRI POLAGANJU BICIKLISTIČKOG ISPITA

Marija Pezdevšek
OŠ Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

Biciklistički ispit prvi je ispit koji dijete može samostalno polagati i steći pravo ali ujedno i odgovornost za sigurno sudjelovanje u prometu. Stoga je iznimno važan za dijete na njegovom putu razvoja. Polaganje biciklističkog ispita u školi je preporučljivo, ali nije obavezno. Roditelji djece moraju sami odlučiti hoće li njihovo dijete polagati biciklistički ispit u 5. razredu osnovne škole, ili će do 14. godine voziti bicikl samo pod njihovom kontrolom. Učitelji potiču djecu i roditelje da se odluče za polaganje biciklističkog ispita u školi, jer stječu nova iskustva, a ujedno ih uče odgovornom ponašanju u prometu. Funkciju mentora prometnog odgoja obavljam već 25 godina i mogu reći da se roditelji vrlo rijetko ne odlučuju za mogućnost polaganja biciklističkog ispita njihovog djeteta u školi. Među razlozima za to najčešće su zdravstveni razlozi. Tijekom pripreme za obuku i provedbe biciklističkih ispita isprepliću se odgovornosti svih uključenih dionika. Svakako, velika je odgovornost djece koja se pripremaju za biciklistički ispit te odgovornost njihovih roditelja, koji prvi procjenjuju je li dijete sposobno samostalno sudjelovati u prometu. Odgovornost mentora prometnog odgoja, koji provodi teorijsku i praktičnu nastavu, vrlo je važna, ali ne smijemo zaboraviti ni odgovornost svih vozača na cesti, koji svojim odgovornim sudjelovanjem u cestovnom prometu omogućuju sigurno polaganje biciklističkih ispita i kasnije sudjelovanje djece kao biciklista u prometu.

Ključne riječi: promet, motivacija, biciklistička obuka, samostalnost, iskustvo.

1. Uvod

Osnovna škola zajedno s policijom i Vijećem za prevenciju i odgoj u cestovnom prometu priprema i nudi roditeljima mogućnost polaganja biciklističkog ispita njihove djece u školi. Škola upoznaje učenike i njihove roditelje s konceptom osposobljavanja, a zrelost i odgovornost djeteta te suglasnost roditelja preduvjeti su da dijete može pristupiti biciklističkoj obuci i biciklističkom ispitu. Biciklistički ispit prvi je ispit koji dijete može samostalno polagati i steći pravo i ujedno odgovornost za sigurno sudjelovanje u prometu. Biciklistički ispit je stoga iznimno važan za dijete na njegovom putu razvoja.

2. Polaganje biciklističkog ispita u osnovnoj školi

2.1 Pravna osnova

Pravni temelj za samostalno sudjelovanje djece kao biciklista u cestovnom prometu nalazi se u Zakonu o vozačima (ZVoz) (Ur. list. RS, br. 109/10, 25/14 i 85/16 - ZVoz-1). 4. stavkom 55. članka Zakona o vozačima propisano je da dijete s najmanje osam godina starosti koje ima važeću biciklističku iskaznicu može samostalno voziti bicikl u prometu na cesti. Sukladno stavku 7 članka 55. istog zakona, dijete se osposobljava za vožnju bicikla u osnovnoj školi, gdje polaže biciklistički ispit i dobiva biciklističku iskaznicu. Biciklistički ispit je službeni dokument definiran Pravilnikom o obrascima javnih isprava u osnovnoj školi (Ur. list RS, br. 44/08, 32/09, 88/13, 32/16 i 40/16). Program biciklističke obuke i program biciklističkog ispita, kao i obrazac biciklističkog ispita, propisuje ministar prosvjete. Program je propisan Konceptom osposobljavanja za biciklističku obuku i biciklističkim ispitom u osnovnoj školi (URL:<https://www.gov.si/assets/Ministrstva/MIZS/Dokumenti/Srednja-sola/c7cb53a306/Koncept-usposobljanja-za-voznjo-kolesa-in-kolesarski-izpit-v-osnovni-soli.pdf>)

2.2 Odgovornost djece i sudjelovanje škole i roditelja u planiranju i provođenju biciklističkog ispita

S deset godina učenik je već sposoban predvidjeti tijek događaja, teorijska znanja može povezati s praksom i procijeniti pojave poput brzine, udaljenosti, vremena reakcije, puta kočenja, osvjetljenja, vidljivosti i posljedica prometa. To su osobine koje su važne za samostalnu i sigurnu vožnju djeteta biciklom u cestovnom prometu. Zajednička zadaća škole i roditelja je procijeniti, u okviru zakonske odredbe, kada je učenik tjelesno i psihički sposoban samostalno voziti bicikl u cestovnom prometu. U ovoj dobi većina učenika polaže biciklistički ispit. U smislu jačanja odgovornosti i razvoja dječjih vještina, potičemo vožnju biciklom u školi od 1. razreda nadalje. Roditelje se već u prvom razredu potiče da bicikliraju sa svojom djecom po ne prometnim i manje prometnim putevima. Potičemo ih da djeci daju primjer u vožnji bicikla u pogledu poštivanja cestovnih prometnih propisa i poštivanja ostalih sudionika u prometu. Na taj način, u prvim razredima osnovne škole počinje jačati odgovornost za poštivanje cestovnih prometnih propisa i poštivanje ostalih sudionika u prometu. Također sudjelujemo u raznim preventivnim kampanjama, koje promiču održivu mobilnost, uključujući vožnju biciklom.

Za biciklističke ispite djecu počinjemo konkretnije pripremati u 4. razredu, gdje počinju s teoretskom nastavom, a praktični dio biciklističkog ispita radi se u 5. razredu. Učenik i roditelji dobrovoljno se odlučuju na sudjelovanje u osposobljavanju, uz prethodnu pisanu suglasnost (Prilog 1.). Osnovnoškolski program osposobljavanja za biciklizam u školi može provoditi učitelj koji završi program osposobljavanja. Nakon uspješno odrađenog teoretskog i praktičnog rada, učenik stječe biciklističku iskaznicu, koja mu omogućuje vožnju biciklom u prometu. Roditelji ili skrbnici polaznika potvrđuju pristanak za sudjelovanje u praktičnom dijelu obuke nakon uspješno odrađene vožnje na poligonu, potpisivanjem biciklističke iskaznice.

2.3 Priprema za biciklistički ispit

U OŠ Franja Malgaja Šentjur provodimo biciklističke ispite u 5. razredu. Izvodimo ih u tri dijela. **Na određenim satima nastave (SLJ, DRU, NIT, GOS) učenici najprije upoznaju prometne propise i druge teorijske teme vezane uz vožnju biciklom u prometu.** Pomažemo si sadržajima online učionice Kolesar: <https://skupnost.sio.si/> Na kraju teorijskog dijela, provjerava se njihovo znanje teoretskim ispitom putem online učionice Kolesar. Način pristupa i lozinka daju se učenicima u školi. Ukoliko učenik ne položi ispit, može ga polagati još dva puta, a ukupno tri puta. **Praktični dio ispita provode mentori prometnog odgoja,** koji su završili biciklističku obuku i biciklistički ispit. Najprije u sklopu tehničkog dana provjeravamo stanje bicikla, uz pomoć predstavnika SPV-a i policijskih službenika. Ako je bicikl u dobrom stanju, dijete će dobiti naljepnicu „siguran bicikl“, koju će zalijepiti na vidljivo mjesto. Pregledavamo i biciklističke kacige (veličina, odgovarajuće pričvršćivanje).

Slika1. Provjeravanje stanje bicikla, uz pomoć policijskog službenika

Na postavljenom prometnom poligonu provjeravamo umijeće učenika, odnosno vladanje biciklima (jednoručna vožnja, slalom i vožnja između čunjeva, vožnja u ravnoj liniji, između vrata, naglo kočenje, izbjegavanje svađa... Nakon utvrđivanja da su učenici dovoljno sposobni za vožnju po prometnim površinama, počinjemo se pripremati za praktični dio biciklističkog ispita. Također nastojimo djecu što više motivirati na početku biciklističkog ispita. Važna motivacija im je obećanje mentora prometnog odgoja da ćemo se na kraju biciklističkih ispita odvesti u grupnu vožnju do obližnje slastičarnice, gdje će se za nagradu zasladiti sladoledom. Vrlo motivirajuća je i provedba biciklističkog izleta, na koji svake godine nakon položenog biciklističkog ispita idemo zajedno s roditeljima na izletišta uz Slivniško jezero. Tako djeca počinju stjecati svoja prva prometna iskustva. **Praktični dio ispita – vožnja po prometnim površinama:** U tu svrhu organiziramo grupe od 5 učenika, koji se voze u koloni između dva mentora. Grupna vožnja prema pravilima traje od 3 do 5 školskih sati. U našoj školi grupna vožnja traje više od 5 sati, ovisno o sposobnosti i spremnosti učenika. Kad djeca pokažu odgovarajuće znanje vožnje po prometnoj površini, krećemo s ispitnom vožnjom. Ispitnu vožnju ocjenjuje stručna komisija – članovi SPV-a i policijski službenici na kritičnim točkama trase na kojoj se polaže ispit. Nakon uspješno položenog biciklističkog ispita, učenici dobivaju biciklističku iskaznicu i obavijest za roditelje, kojom učeniku dopuštaju samostalnu vožnju u cestovnom prometu. U svakom slučaju, dopisom ih upozoravamo da dijete neko vrijeme prate na vožnji biciklom te da se pobrinu da je dijete sposobno za samostalnu vožnju (Prilog 2). Do ove (treće) faze pripreme za biciklistički ispit aktivnosti mentora u svim školama su slične, no kada počnu pripreme za praktični dio i provedba biciklističkog ispita u praksi, javljaju se dileme.

2.4 Polaganje biciklističkog ispita u centru za sigurnu vožnju ili vožnjom u javnom cestovnom prometu

Kod mentora postoji dilema o tome bi li bilo sigurnije da se praktični dio biciklističkih ispita i sam ispit polaže na poligonu za sigurnu vožnju, a ne na cesti na kojoj se odvija promet. Odlučujemo se dakle između sigurnosti učenika koji izvode praktični dio na poligonu sigurne vožnje te iskustva i vještina koje djeca stječu pod nadzorom mentora prometnog odgoja na cesti, gdje se odvija promet. Ako se praktični dio biciklističkog ispita polaže na cesti, sigurnost učenika je znatno niža nego na poligonu sigurne vožnje, a odgovornost mentora prometnog odgoja u izvođenju praktičnog dijela biciklističkog ispita na cesti je mnogo veća nego na poligonu. Zahtijeva puno više zalaganja i truda mentora u pripremi i izvođenju praktičnog rada na biciklističkom ispitu. Zbog ovih činjenica, neke škole polažu praktični dio biciklističkog ispita na poligonu za sigurnu vožnju, a ne na cesti. Polaganje praktičnog dijela biciklističkog ispita na cesti stoga je opasnije i zahtijeva veću odgovornost mentora prometnog odgoja, ali postoje i prednosti o kojima ćemo pisati u nastavku. Najvažnija su iskustva i vještine koje djeca stječu tijekom praktičnog dijela biciklističkog ispita na cesti, kada polažu biciklistički ispit. Iskustva koja djeca stječu sudjelujući u cestovnom prometu pod budnim okom mentora prometnog odgoja po meni su ona koja djeci daju mnogo više za sigurno i samostalno sudjelovanje u cestovnom prometu. Ako uzmemo u obzir sigurnost djece ili njihovo samostalno sudjelovanje u cestovnom prometu, po mom mišljenju bolje se brinemo ako se djeca prvi put susreću s prometom na cesti pod nadzorom mentora prometnog odgoja, nego da se bez tog iskustva nakon položenog biciklističkog ispita iznenada prvi put sami nađu u prometu na cesti.

U našoj školi praktični dio biciklističkog ispita provodimo na vrlo prometnoj cesti, koja prolazi pored naše škole. Na ovoj cesti ima dosta kamiona, što je posebno opasno za djecu koja su prvi put izravno izložena prometu.

Slika 2 Biciklist i gustoća prometa 1

Slika 3 Biciklist i gustoća prometa 2

Slika 4 Biciklist i gustoća prometa 3

Slika 5 Biciklist i gustoća prometa 4

U pripremi za praktični dio vožnje biciklom koristimo se kamerom koja bilježi samo rutu, upozorava i prikazuje djeci različite prometne situacije prije nego što prvi put voze među ostalim sudionicima u prometu. Na taj način djeca najsigurnije stječu osnovna znanja o prometu, prometnim znakovima i propisima. Uče o opasnostima koje ugrožavaju sigurnost sudionika u prometu, posebice biciklista i pješaka, stječu znanja o tome kako se nositi u različitim prometnim situacijama, kako bi znali zaštititi sebe i druge, uče i svladavaju osnovna pravila vožnje biciklom, pravila integracije u promet te razvijaju samopouzdanje, odgovornost i tolerantno ponašanje u prometu. Prilikom biciklističkih ispita učenici dobivaju i posebnu obavijest za roditelje, kojom mentori prometnog odgoja obavještavaju roditelje da su djeca položila biciklistički ispit, ali još uvijek nemaju puno iskustva u prometu. Podsjećamo, sada su oni ti koji već duže vrijeme moraju paziti na sudjelovanje i ponašanje svoje djece u prometu i na taj način im pomoći da steknu potrebno iskustvo za sigurno sudjelovanje u prometu.

3. Zaključak

Odgovornost učitelja ili mentora prometnog odgoja u odnosu na provedbu praktičnog dijela biciklističkog ispita je vrlo velika i moramo je uvijek biti svjesni. Učitelj mora prepoznati sposobnost i zrelost djeteta koje se priprema za biciklistički ispit. Mora biti sposoban motivirati roditelje i učenike da se psihički i fizički pripreme za biciklistički ispit. On mora biti uzor djeci i njihov mentor. Sama obuka za biciklistički ispit trebala bi se odvijati u mirnoj i ugodnoj atmosferi, jer je to jedini način da se dijete opusti i sigurno izvodi praktičke elemente biciklističke obuke. Učitelj mora biti sposoban poticati odgovornost djece prema sebi, kao i ostalim sudionicima u prometu. Dilema o polaganju biciklističkih ispita na poligonu za sigurnu vožnju neutemeljena je iz više razloga. Prvi razlog je taj da u Konceptu obuke jasno stoji da se praktični dio biciklističke obuke izvodi najprije na poligonu za sigurnu vožnju, a zatim se nastavlja na području javnog prometa najmanje 3-5 sati. Mi provodimo biciklističku obuku na cesti još više sati, kako bismo djecu što bolje pripremili za vožnju biciklom u svom rodnom gradu. Također je jasno zapisano da se praktični dio biciklističkog ispita odvija u neposrednoj blizini škole, na trasi na kojoj se provodila biciklistička obuka. Drugi razlog je briga o sigurnosti učenika kao biciklista u cestovnom prometu. Sudjelovanje djece u cestovnom prometu pod vodstvom učitelja prije polaganja biciklističkog ispita svakako je dobrodošlo, jer se na taj način po prvi put sigurno i pod kontrolom susreću s prometom i mogućim opasnostima i to u svom rodnom gradu, gdje će se najčešće voziti biciklom. I na kraju djeca dobivaju na samopouzdanju i posljedično imaju veću odgovornost i sposobnost za sigurnu vožnju u prometu.

4. Literatura

- [1.] Zakon o voznikih (ZVoz) (Ur. l. RS, br. 109/10, 25/14 i 85/16 - ZVoz-1)
- [2.] Pravilnik o obrazcih javnih listin v osnovni šoli (Ur. l. RS, br. 44/08, 32/09, 88/13, 32/16 i 40/16).
- [3.] Koncept usposabljanja za vožnju kolesa in kolesarskega izpita v osnovni šoli <https://www.gov.si/assets/Ministrstva/MIZS/Dokumenti/Srednja-sola/c7cb53a306/Koncept-usposabljanja-za-voznjo-kolesa-in-kolesarski-izpit-v-osnovni-soli.pdf> (21.4.2022.)

Prilog 1

Dragi roditelji!

Ove školske godine vaše će dijete polagati biciklistički ispit pa će pohađati tečaj biciklizma, koji će se također odvijati na vrlo prometnoj cesti. To pak nameće veliku odgovornost učitelju, ali i roditeljima. Obzirom na navedeno, molimo Vas da svojim primjerom i odgojem pomognete pripremiti Vaše dijete za to, a potpisom potvrdite da se slažete da je Vaše dijete tjelesno sposobno i dovoljno prometno svjesno za polaganje biciklističkog ispita i sudjelovanje na tečaju.

Pozdrav

Mentori prometnog odgoja

IZJAVA

Želim, da moje dijete _____ učenik/ca 5. __ razreda,
(ime i prezime)

polaže biciklistički ispit u školi.

Potpis roditelja: _____

Prilog 2

Dragi roditelji!

Ovom putem Vas obavještavamo da je Vaše dijete uspješno položilo teorijski i praktični dio ispita iz biciklizma, koji je organizirala i provela naša osnovna škola, sukladno članku 55 Zakona o vozačima. U praktičnom dijelu biciklističkog ispita u povjerenstvu su sudjelovali predstavnik Policijske stanice Šentjur i predstavnici Vijeća za prevenciju i odgoj u cestovnom prometu. Obrazovanje je naša zajednička zadaća, stoga moramo svi biti svjesni svojih obveza prema djeci, jer samo zajedničkim snagama moći ćemo postići ono što želimo, a to je sigurno sudjelovanje djece kao biciklista u prometu.

Zajednička zadaća škole i roditelja odnosno staratelja je da u okviru zakonske odredbe procijene kada je učenik tjelesno i psihički sposoban samostalno voziti bicikl u cestovnom prometu. Nakon završene teorijske i praktične nastave i konačno nakon uspješno položenog ispita, zadatak škole je gotov. No, to ne znači da je Vaše dijete odmah sposobno potpuno samostalno sudjelovati kao (biciklist) u cestovnom prometu.

Ovdje počinje važna uloga Vas roditelja. Vi ste ti, koji najbolje poznajete sposobnosti svog djeteta. Što to znači? To znači da ćete dijete upoznati s opasnostima koje ga mogu zadesiti na cesti i u prometu, pratiti ga neko vrijeme da vidite kako savladava bicikl, razumije li prometna pravila i prosuditi kada ćete dijete potpuno prepustiti samome sebi na vrlo prometnoj cesti.

POVJERENSTVO ZA PRAKTIČNI ISPIT:

Mentori prometnog odgoja:

Policijski službenici:

Članovi SPV- a: